

Hva gjør jeg med min fiende?

- Du kan ikke tilgi systemet, sier Sue Britton teamleder ved Diakonia i Durban. Diakonia har blitt et viktig felleskirkelig råd som står sentralt i gjenoppbyggingen av det sørafrikanske samfunnet der undertrykkere og undertrykte må finne hverandre i sitt nye felles fedreland.

- Vi hadde et utilgivelig system. Det vi kan få nåde til, er å tilgi enkelt-personer for det de har gjort, sier hun om det forsoningsarbeidet hun håper kirkene lokalt over hele dette vakre landet vil forkynne med styrke.

Av Leif Kjell Askeland

Etter så mange år med fiendskap og kamp utfordres kirkene i Sør-Afrika av spørsmålet om undertrykkernes skjebne.

- Hva skal jeg gjøre med min fiende? Hva ønsker jeg for ham? Hva er min langtidsvisjon for undertrykkerne, spør Sue Britton på vegne av seg selv og kirkene i Sør-Afrika. Vi må bare undres over omsorgen i hennes stemme. Kirkelederen fra Sør-Afrika er ikke mild for å glatte over, men letende etter løsninger som gir reelle og sunne relasjoner der fiendskap tidligere rådde. Hun innrømmer dybden i problemstillingen. Det er et filosofisk, teologisk og psykologisk problem hun og medarbeiderne ved Diakonia har tatt fatt i.

Dette miljøet deltok aktivt i motstandsarbeidet under apartheidregimet. Nå er rollen snudd fra å være en samfunnskritisk kamporganisasjon til å være en av støttepillarene i det samfunnsbyggende arbeidet, til å bygge broer mellom tidligere motstandere, og finne felles plattform for innbyggerne i det nye Sør-Afrika.

Oppgjør og straff

Det pågår stadig en debatt om hvordan landet skal ta oppgjøret med fortiden. Det er foreslått å ha en kommisjon for sannhet, og det har kommet mange tilståelser allerede.

- Ofrene, de overlevende og deres pårørende har behov for å bli synlige med sin lidelse. Derfor er erkjennelsen hos de ansvarlige så viktig.

- Hva da med oppgjør og straff?

- Dette er et vanskelig spørsmål. Jeg vet ikke om det er mulig å leve med sannheten uten straff, svarer Sue som selv har opplevd psykisk tortur.

- Jeg trenger ikke å se noen straffet. Nå

Sue Britton: -Vi trenger å vite hvem og hva vi skal tilgi. Det blir ingen sann tilgivelse uten at noen står frem og erkjenner hva de har gjort.

har vi et nytt samfunn, sier hun og forteller om to andre kvinner i en lignende situasjon. Begge mødre. Den ene med en sønn som ble drept. Den andre har en sønn som forsvant. Begge er de klare til å tilgi.

Hvem og hva jeg skal tilgi

- «Men jeg trenger å vite hvem jeg skal tilgi. Og jeg trenger å vite hva jeg skal tilgi», sa de begge. Det blir ingen sann tilgivelse uten at noen står frem og erkjenner hva de har gjort.

- Vi kan ikke tilgi det systemet vi hadde. Det var et utilgivelig system. Men det vi kan få nåde til, er å tilgi personer for det de har gjort, sier Sue Britton, og håper at prestene bruker talerstolen til å preke dette budska-

pet inn i lokalmiljøene over hele landet.

- Vår oppgave som en del av kirken er å gjøre dette på et lavt nivå, samtidig som vi er kritiske til vår egen rolle. Vi må også spørre om hvordan vi selv støttet systemet ved ikke å være aktive nok.

Sannheten

Sørafrikanerne gjør nå krav på å få sitt land tilbake. Gjenvinne sitt eget land innenfra. Dette kan ifølge Sue Britton bare skje gjennom at de sanne historiene om det som har skjedd, blir fortalt. Ved at mennesker tilstår og ved at ofrene blir restituert, ikke økonomisk, men symbolsk.

- Nelson Mandela har pekt på en mulighet ved å bringe fienden inn, sier Sue som ønsker å tilgi uten å glemme:

- Forgive, but don't forget!

Systemets makt

- Det er noe merkelig med systemer. Selv om alle sier nei, utvikler systemet seg selv og lever sitt eget liv. Derfor trenger vi en forvandling av menneskers livsoppfatning.

- Når jeg tenker på mange av ofrene og ser deres smerte, og deres bitterhet som kan være sterk og dyp, ser jeg at noe må gjøres for at de ikke skal ødelegges, sier Sue Britton og minner om at Sør-Afrika er virkelig. De teologiske og sosiale problemene har vært dype og ekte.

Helbredelse, forsoning og gjenoppbygging for fred

Diakonia i Durban har satt helbredelse, forsoning og gjenoppbygging for fred på dagsorden ved å gjøre dette til årets tema i 1995. Sett med et hverdagslig blikk fra Norge, virker oppgaven umulig. All fastlåst uforsonlighet knyttet til «små ting» i na-

boforhold, familie, teologiske oppfatninger og politisk liv her hjemme får oss til å spørre hvordan tilgivelse kan være mulig når svart og hvit skal leve sammen i et Sør-Afrika etter apartheid.

- Vi imponeres av svarte sørafrikanske kirkeledere, deres glade åpenhet, deres optimisme og ikke minst deres evne og vilje til å tilgi?

- Inntil jeg kom til Norge, og hører hvordan dere opplever og vurderer dette, så jeg mest problemene. Hvor umulig oppgaven virker, sier Sue Britton og innrømmer at det har gjort noe med hennes perspektiv på det arbeidet hun står midt oppi. Kanskje har man kommet lenger enn det var lov å håpe på i et land hvor den politiske volden fortsatt herjer.